

WYROK Z DNIA 7 STYCZNIA 2010 R.

V KK 243/09

Pomimo wprowadzenia zmian prawnych w Polsce i w Czechach w wyniku implementacji Decyzji Ramowej Rady Unii Europejskiej z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób pomiędzy Państwami Członkowskimi (Dz.U. W.E. L 190, s. 1), wnioski o ekstradycję otrzymane przed dniem 1 stycznia 2004 r. nadal podlegają istniejącym instrumentom prawnym odnoszącym się do ekstradycji.

Przewodniczący: sędzia SN H. Gradzik (sprawozdawca).

Sędziowie: SN A. Tomczyk, SA (del. do SN) K. Klugiewicz

Prokurator Prokuratury Krajowej: B. Drozdowska.

Sąd Najwyższy w sprawie Janusza K., Mariusza R. i Daniela Z., oskarżonych z art. 148 § 1 d.k.k., art. 18 § 2 d.k.k. w zw. z art. 148 § 1 d.k.k. i innych, po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 7 stycznia 2010 r. kasacji, wniesionych przez obrońców oskarżonych od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 18 grudnia 2008 r., zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 15 maja 2008 r.

1. u c h y l i ł zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonego Janusza K. i p r z e k a z a ł sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w W. do ponownego rozpoznania;
2. o d d a l i ł kasacje dotyczące oskarżonych Mariusza R. i Daniela Z. jako oczywiście bezzasadne (...).

Z uzasadnienia:

Wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 15 maja 2008 r., Janusz K. został skazany za to, że:

1. w czerwcu 1997 r. w W., chcąc aby Leszek Ś. oraz osoby działające z jego polecenia dokonały zabójstwa Marka Ł., udzielał im pomocy w ten sposób, że wraz z Wiesławem B. wskazywał miejsca, w których mógł ten przebywać, w tym miejsce zamieszkania Anety J., w wyniku czego ci pozostając w błędzie co do tożsamości ofiary oddali szereg strzałów z broni palnej w kierunku Andrzeja S., co jednak nie doprowadziło do zamierzonego skutku albowiem nie trafili w narządy istotne dla utrzymania funkcji życiowych, a spowodowali obrażenia ograniczone do ran postrzałowych palców lewej ręki, co naruszyło czynności narządów ciała tej osoby na okres powyżej siedmiu dni – tj. za przestępstwo z art. 18 § 2 d.k.k. w zw. z art. 148 § 1 d.k.k. – na kary 8 lat pozbawienia wolności i pozbawienia praw publicznych na 3 lata;

2. w lipcu i sierpniu 1997 r. w G., S. i W., chcąc aby inna osoba dokonała zabójstwa Marka Ł., uzgodnił z Wiesławem B. zamiar zlecenia jego zastrzelenia, przekazując w tym celu pieniądze w kwocie 6 000 dolarów, a nadto udzielał pomocy do zabójstwa udostępniając broń w postaci pistoletu mającego do tego posłużyć, przy czym zamierzony skutek nie nastąpił albowiem osoba, która miała zlecenie wykonać, pomimo podjęcia się tego działania, zabójstwa nie dokonała – tj. za przestępstwo z art. 18 § 2 d.k.k. w zw. z art. 148 § 1 d.k.k., przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary – na karę 6 lat pozbawienia wolności;

3. w dniu 23 września 1997 r. w W., działając w zamiarze pozbawienia życia Marka Ł., polecił nieustalonemu mężczyźnie, należącemu do kierowanej przez siebie zorganizowanej grupy przestępczej, odpłatne jego

zastrzelenie, a także wspólnie i w porozumieniu z Wiesławem B. i przy udziale innych osób zabójstwo to zaplanował i zorganizował, co nastąpiło w ten sposób, że Wiesław B. najpierw zwabił Marka Ł. pod pretekstem stoczenia bójki, a działający w wykonaniu wyżej wymienionych polecenia mężczyzna oddał do niego strzały z broni palnej, w następstwie czego tenże doznał licznych ran postrzałowych, powodujących uszkodzenie wątroby, nerki prawej, płuc serca z następowym krwotokiem wewnętrznym, które to obrażenia spowodowały zgon – tj. za przestępstwo z art. 148 § 1 d.k.k. na kary 15 lat pozbawienia wolności i 5 lat pozbawienia praw publicznych;

4. w lipcu i sierpniu 1997 r. w W. posiadał bez wymaganego zezwolenia broń palną w postaci dwóch pistoletów TT kaliber 7,62 mm oraz pistolet z tłumikiem kal. 7,62 nieustalonego typu wraz z amunicją – tj. za przestępstwo z art. 263 § 2 k.k. na karę roku pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 i 86 § 1 k.k. orzeczono wobec Janusza K. łączne kary 15 lat pozbawienia wolności i 5 lat pozbawienia praw publicznych (...).

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez obrońców oskarżonych i przez prokuratora w stosunku do Janusza K., Sąd Apelacyjny w W., wyrokiem z dnia 18 grudnia 2008 r., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. opis czynu przypisanego Januszowi K. w pkt. 4 zmienił tak, iż oskarżony posiadał bez zezwolenia pistolet TT oraz pistolet z tłumikiem nieustalonego typu wraz z amunicją i za tak opisany czyn wymierzył mu na podstawie art. 263 § 2 k.k. karę 10 miesięcy pozbawienia wolności (...).

W pozostałej części, obejmującej także łączne kary pozbawienia wolności wobec Janusza K. i Daniela Z., zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy.

Od prawomocnego wyroku obrońcy oskarżonych złożyli kasacje.

Obrońca Janusza K. zarzucił wyrokowi:

1. rażąco naruszenie przepisów postępowania, a to art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt. 8, 9, 11 k.p.k. oraz art. 13 k.p.k., na skutek braku uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji w sytuacji wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, którą Sąd odwoławczy bierze pod uwagę z urzędu, polegającej na prowadzeniu postępowania przeciwko Januszowi K. i wydaniu wobec niego wyroku skazującego bez uzyskania zgody Republiki Czeskiej na rozszerzenie zakresu ekstradycji o czyny objęte aktem oskarżenia wniesionym w niniejszej sprawie;

2. rażąco naruszenie przepisów postępowania, a to art. 438 pkt 1 k.p.k., przez niedokonanie zmiany wyroku Sądu Okręgowego w W. w sytuacji, gdy Sąd ten dopuścił się obrazy przepisów prawa materialnego, tj. art. 11 § 1 d.k.k. i art. 18 § 2 d.k.k. w zw. z art. 148 § 1 d.k.k., przez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zachowania opisane w pkt. 1, 2 i 3 stanowią osobne przestępstwa, podczas gdy w istocie zachowania opisane w pkt. 1 i 2 są czynami współukaranymi uprzednimi w stosunku do zachowania opisanego w pkt. 3.

Wskazując na te uchybienia skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania w stosunku do Janusza K., ewentualnie o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w W. (...).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

1. Co do kasacji obrońcy Janusza K.

Nie można odmówić słuszności pierwszemu zarzutowi kasacji, w którym skarżący podnosi uchybienie wymienione w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Istotne znaczenie dla tej oceny ma to, że postępowanie przeciwko Januszowi K. wszczęto w dniu 16 listopada 2006r. postanowieniem o przedstawieniu zarzutów w śledztwie prowadzonym przez Prokuraturę Okręgową w W. pod sygn. V Ds. 84/06, a więc po wydaniu oskarżonego przez Republikę Czeską w dniu 20 marca 2002 r. do po-

stępowania karnego prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w W. w sprawie sygn. VI Ds. 66/98. Wydanie Janusza K. nastąpiło na podstawie przepisów Europejskiej Konwencji o Ekstradycji sporządzonej dnia 13 grudnia 1957 r., ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską z dniem 21 czerwca 1994r. (Dz. U. Nr 70, poz. 307). Związane było jednak z zarzutami popełnienia przez Janusza K. przestępstw objętych wnioskiem ekstradycyjnym, innych niż przestępstwa zarzucone mu w niniejszej sprawie. W tym stanie rzeczy organy ścigania były związane przepisem art. 14 powołanej Konwencji, a także art. 596 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2003 r., wyrażającymi zasadę ograniczenia ścigania, określaną również jako zasada specjalności. Zgodnie z brzmieniem tych przepisów osoba wydana nie może być ścigana, skazana ani też pozbawiona wolności w celu wykonania kary lub zastosowania środka zabezpieczającego, ani też poddana jakimkolwiek innym ograniczeniom wolności osobistej za jakiegokolwiek przestępstwo popełnione przed wydaniem, inne niż to, w związku z którym nastąpiło wydanie, chyba że państwo, która ją wydało, wyrazi na to zgodę. Jest poza sporem, że polskie organy ścigania nie wystąpiły do Republiki Czeskiej o wyrażenie takiej zgody. Wszczęto zatem postępowanie karne przeciwko Januszowi K. i kontynuowano je z naruszeniem zakazu wynikającego z cytowanych przepisów, formułujących przesłankę wyłączającą toczenie się postępowania.

W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że prowadzenie postępowania karnego wbrew zakazom i ograniczeniom wynikającym z przepisów dotyczących ekstradycji sprawcy, stanowi naruszenie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. [P. Hofmańskiego (red.): Kodeks postępowania karnego pod Komentarz, t. 1, Warszawa 2007 r., s. 165; T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2008 r., s. 1259, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2006 r., V KK 193/06, *LEX nr 196965*, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2008 r., IV KK 179/08, *LEX nr*

438417]. Jest to uchybienie wymienione w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., a jego stwierdzenie obliguje sąd odwoławczy do uchylenia zaskarżonego wyroku niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Przy rozpoznaniu apelacji obrońcy Janusza K. Sąd Apelacyjny w W. uchybienia tego nie dostrzegł, a sam skarżący także nie zwrócił na nie uwagi. W rezultacie, w wyniku rozpoznania zarzutów apelacji doszło do zmiany zaskarżonego wyroku w zakresie skazania za jedno z przestępstw i do utrzymania tego wyroku w pozostałej części. Uchybieniem stanowiącym bezwzględną przyczynę odwoławczą obciążony jest więc także wyrok Sądu Apelacyjnego, co trafnie zarzucono w kasacji. Z tych względów Sąd Najwyższy uchylił ten wyrok w stosunku do tego oskarżonego (art. 537 § 1 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 k.p.k.).

Rozstrzygając w przedmiocie orzeczenia następczego Sąd Najwyższy zważył, że mimo wprowadzenia zmian prawnych w Polsce i w Czechach w wyniku implementacji Decyzji Ramowej Rady Unii Europejskiej z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi, wnioski o ekstradycję otrzymane przed dniem 1 stycznia 2004 r. nadal podlegają istniejącym instrumentom prawnym odnoszącym się do ekstradycji (art. 32 zd. 1 Decyzji Ramowej, *Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich* z 18 lipca 2002 r., L 190/1). Po uchyleniu wyroku otwarta zatem pozostaje droga prawna przewidziana w art. 14 ust. 1 lit. a Europejskiej Konwencji o Ekstradycji, umożliwiająca przedstawienie Republice Czeskiej wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie Janusza K. do odpowiedzialności karnej za zarzucone mu w niniejszej sprawie przestępstwa popełnione przed wydaniem, z dołączeniem jego oświadczenia dotyczącego tej kwestii. Nie ulega przecieży wątpliwości, że przeszkoda procesowa w postaci ograniczenia ścigania, wynikająca z zasady specjalności, ma charakter względny, podobnie jak np. brak zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie (art. 17

pkt 10 k.p.k.). Jako taka może ona zostać usunięta w toku postępowania karnego. Stanie się tak w wypadku wyrażenia zgody na rozszerzenie zakresu wydania Janusza K. przez Republikę Czeską. Jeśli jednak strona czeska odmówiłaby zgody, wówczas nie będzie już żadnej możliwości prawnej do kontynuowania postępowania karnego, które od początku było obciążone ujemną przesłanką. W tym ostatnim wypadku postępowanie karne przeciwko Januszowi K. w niniejszej sprawie podlegałoby umorzeniu.

Zważywszy na charakter przeszkody procesowej, która występuje tutaj od początku postępowania, ale może być usunięta, Sąd Najwyższy uznał, że próbę jej usunięcia należy podjąć w stadium postępowania odpowiadającemu temu, do którego doszło przed wydaniem prawomocnego orzeczenia, a więc w ponownym postępowaniu odwoławczym przed Sądem Apelacyjnym. Właściwość sądu odwoławczego do dokonania czynności, o których mowa, wyprowadzić można z brzmienia art. 14 ust. 1 powołanej wyżej Konwencji, a także z art. 596 k.p.k., formułujących zakaz ścigania oraz zakaz skazania za jakiegokolwiek przestępstwo popełnione przed wydaniem, inne niż to, w związku z którym nastąpiło wydanie. Do obu tych zakazów – ścigania i skazania – odnosi się możliwość ich zniesienia w wyniku wyrażenia zgody na rozszerzenie zakresu wydania. Tak więc, wniosek powinien być złożony przed zainicjowaniem ścigania, tj. przed przedstawieniem osobie wydanej zarzutu popełnienia przestępstwa nieobjętego wnioskiem ekstradycyjnym, ale dopuszczalne jest także złożenie wniosku już w toku postępowania prowadzonego bez takiej zgody, ale przed prawomocnym skazaniem. W pierwszej z tych sytuacji brak zgody Państwa, które wydało osobę wyłącza możliwość wszczęcia postępowania *in personam* o „inne” przestępstwo, a w drugiej, brak zgody stanowi przeszkodę prawną w skazaniu za to przestępstwo w toczącym się już postępowaniu.

Normatywną podstawę do zwrócenia się do Republiki Czeskiej o wyrażenie zgody na rozszerzenie zakresu wydania Janusza K. stwarzają Są-

dowi Apelacyjnemu przepisy art. 593 i 596 k.p.k. Co prawda, w pierwszym z nich uprawnia się sądy tylko do zgłoszenia wniosku o wydanie osoby w celu przeprowadzenia postępowania sądowego, ale jest oczywiste, że kompetencja ta obejmuje także inne czynności zmierzające do kontynuowania postępowania ekstradycyjnego, jeśli są one przewidziane w Europejskiej Konwencji o Ekstradycji ratyfikowanej przez oba Państwa. Uprawnienie do wystąpienia o zgodę na rozszerzenie wydania wynika pośrednio także z treści art. 596 k.p.k. Tryb złożenia przez Sąd wniosku, przewidziany w art. 593 k.p.k. (za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości), jest zbieżny z wymogami stawianymi w tym względzie w art. 12 powołanej Konwencji (w drodze dyplomatycznej).

Podjęte w niniejszym wyroku orzeczenie następcze, a więc przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi, który wydał prawomocny wyrok mimo braku zgody Państwa wydającego osobę na rozszerzenie zakresu wydania, jest zgodne z ustaloną już linią orzecznictwa przyjętą w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2008 r., IV KK 179/08, *LEX nr 438417* i z dnia 3 września 2009 r., V KK 141/09 (dotychczas niepubl.).

Rozpoznanie pierwszego zarzutu kasacji zdecydowało o treści rozstrzygnięcia kończącego postępowanie kasacyjne wobec oskarżonego Janusza K. W sytuacji, gdy postępowanie odwoławcze w sprawie tego oskarżonego musi być powtórzone, bezprzedmiotowe stało się rozpoznanie drugiego z podniesionych w kasacji zarzutów (art. 436 k.p.k.).